

Module 'God en de pandemie'

Boek

God en de pandemie – een theologische reflectie op het coronavirus en wat volgt

Auteur: Tom Wright

<https://www.gospel.nl/god-en-de-pandemie-tom-wright.html>

We geven eerste een inhoudsopgave van dit boek. Daarna volgt een korte beschrijving van vijf andere boeken of hoofdstukken van boeken. Muziek is voor veel mensen belangrijk (geweest). Daarom ook daarvan een selectie. We sluiten de module af met een serie referaten, artikelen, een serie praktische ideeën en preken.

'God en de pandemie' staat vol pareltjes aan inzichten

De Anglicaanse bisschop en nieuwtestamenticus Tom (N.T.) Wright is een veelschrijver: hij heeft al meer dan 80 boeken op zijn naam staan. Zijn bekendste werken gaan over Paulus, en dan vooral over hoe de christelijke traditie de rechtvaardigingsleer van Paulus vaak te eenzijdig heeft begrepen. Zijn boeken zijn vlot geschreven en hebben absoluut die 'Anglicaanse touch' die mijn collega-recensent vorige week beschreef, die 'touch' die het hemelse probeert te verbinden met het aardse.

De thematiek

En dat komt goed uit, want die verbinding wordt in deze coronatijd gemakkelijk vergeten. In tijden van een pandemie hebben gelovigen de onweerstaanbare neiging om het hemelse te stellen tegenover het aardse. Dan zeggen ze dingen als: deze pandemie is niet leuk, maar misschien gaan mensen nu wel meer bidden of bezoeken ze vaker een online-viering! Of ze geloven dat God ons met deze epidemie iets wil zeggen. Dat wij het milieu niet moeten uitbuiten, bijvoorbeeld, of iets anders dat past in de agenda van de gelovige. Allemaal pogingen om weg te kijken van deze ellende en de aandacht op een andere wereld te richten.

Maar in de Bijbel wordt er niet weggekeken van de ellende, stelt Tom Wright in dit boek. In de Bijbel wordt veel, heel veel geklaagd. Alle ellende is ellende en iedere strategie om dat niet onder ogen te zien, wordt hardhandig de kop ingedrukt. Kijk maar naar de Klaagliederen; de Psalmen; en natuurlijk het boek Job, waar diens vrome vrienden allemaal ongelijk krijgen met hun praatjes over Gods bedoeling in de ellende.

Wright beschrijft hoe dit in de evangeliën tot een climax komt. Daar wordt duidelijk dat God ons geen ontsnapping biedt van de ellende. Sterker nog: God biedt zichzelf ook geen ontsnapping uit de ellende.

Dat heeft enorme consequenties voor de dagelijkse praktijk van de Vroege Kerk gehad, zegt vroege-kerk-kenner Wright. De eerste christenen gingen opeens anders met epidemieën om: ze ondergingen die niet langer fatalistisch en vroegen zich ook niet af of ze de goden hadden vertoond. Ze deden iets wat nog nooit vertoond was in de Oudheid: ze bouwden hospitalen, zetten armenzorg op, en toonden hun solidariteit met wie in ellende verkeren. Ze keken niet langer weg van de ellende, maar zochten oplossingen in de overtuiging dat Gods leiding over deze wereld juist zichtbaar wordt als mensen de handen uit de mouwen steken. Het hemelse, dat vonden ze zodra ze zich met de aarde gingen bezighouden.

Module 'God en de pandemie'

Introductie

De huidige discussies over de COVID-19-pandemie is een nadere poging te ontwarren wat we in een tijd als deze op een wijze en Bijbelse manier kunnen zeggen. Nu de weken van lockdown zich aaneenrijgen, is Tom Wright door een breed scala aan emoties gegaan, net zoals de meeste mensen. Het lijkt hem echter belangrijk om onze reacties binnen een Bijbels kader te houden en dat is wat hij in dit boekje probeert te doen.

Sommigen zien in het coronavirus een bewijs dat we leven in de eindtijd. Anderen zien het virus als een manier van God om ons wakker te schudden. Weer anderen vinden dat het de schuld is van de Chinezen, de regering, de WHO. Tom Wright onderzoekt deze reacties op het virus en vindt dat ze tekortschieten. In plaats daarvan nodigt hij je uit om na te denken over een andere manier van kijken en reageren; een manier die put uit de leringen en voorbeelden van de Schrift, en vooral over de manier van leven, denken en bidden die Jezus ons heeft geopenbaard.

Het doel van dit boek is niet om 'antwoorden' te vinden op de vragen waar de pandemie ons voor stelt en een volledige analyse te geven van wat we ervan zouden kunnen leren of van wat we nu moeten doen. Zijn hoofdargument is nu juist dat we ons moeten verzetten tegen de voorspelbare reacties die zo gemakkelijk bij ons boven komen. Voor we die tijd ook maar in de meest algemene zin kunnen beantwoorden, hebben we eerst een tijd nodig waarin we klagen, ons inhouden en n juist niet direct met 'antwoorden' komen. Die kunnen wel komen, als God het wil, maar als we ons niet onthouden van onmiddellijke reacties, zullen we misschien niet in staat zijn die te horen. Als we tijd doorbrengen in klaaggebed, kunnen we nieuw licht ontvangen, in plaats van dat we slechts de dingen herhalen die we toch al hadden willen zeggen.

Inhoudsopgave

1). Waar moeten we aan beginnen?	Een christelijk antwoord? Het beste antwoord dat ik in de afgelopen maanden heb gehoord, was feitelijk niet een antwoord op de vraag: 'Waarom?' Maar op de vraag: 'Wat?' Wat kunnen we doen? In het Verenigd Koninkrijk heeft de regering vrijwilligers gevraagd de Nationale Gezondheidsdienst te helpen met alle dringende taken van niet-specialistische aard. Bijna meteen gaf een half miljoen mensen zich op, zo veel dat het lastig was voor ieder van hen passende taken te vinden. Gepensioneerde artsen en verpleegkundigen zijn teruggekeerd aan de frontlijn. Sommigen van hen hebben daardoor zelf het virus opgelopen en zijn eraan overleden. Zij doen wat de eerste christenen deden als de pest heerste. Wanneer in de eerste eeuwen van onze jaartelling een besmettelijke ziekte een stad trof, vertrokken de welgestelden zo snel mogelijk naar hun huizen in het heuvelland, aangezien in de laaggelegen steden de smerige lucht toen vaak een deel van het probleem vormde.
---	--

Module 'God en de pandemie'

	<p>Christenen bleven en verzorgden de zieken. Soms liepen ze zelf de ziekte op en overleden eraan. Mensen verbaasden zich. 'Waarom doen jullie dit?' 'Nou,' antwoordden zij, 'wij zijn volgelingen van Jezus. Hij betaalde met zijn leven om ons te redden. Daarom durven ook wij ons leven op het spel te zetten.'</p> <p>Niemand was ooit op het idee gekomen zoiets te doen. Geen wonder dat het evangelie zich verspreidde, zelfs al deden de Romeinen hun best het uit te roeien. (p. 14)</p>
<p>2). Het Oude Testament</p>	<p>Bijbelgedeelten die Wright in zijn betoog gebruikt zijn: Amos 3:7, Klaagliederen 4:4, Klaagliederen 5:19-22, Daniel 9, Psalm 37:25, psalm 73, psalm 44:17-22, psalm 88:4-6,15-16 en 19, psalm 89, Job 9:33, 14:14, 21:23-24, 42:8 en Jesaja 40-55</p>
<p>3). Jezus en de evangeliën</p>	<p>Jezus zelf is het ultieme 'teken'</p> <p>Bijbelgedeelten die Wright in zijn betoog gebruikt zijn: Lucas 13:1-9, Lucas 12:49-59, Matteüs 12:39, Johannes 5:14, Johannes 9:1-3, Matteüs 24:6, Hebrëeën 1:2, Marcus 12:1-12, Matteüs 21:33-46 en Lucas 20:9-19, Matteüs 28:18, 1 Korintiërs 15:25,26, Marcus 10:45, Johannes 4:43-54, Johannes 11:21,32,37, Johannes 12:31, Johannes 20, Johannes 11:35, Matteüs 2:46 en Marcus 15:34,</p>
<p>4). Het Nieuwe Testament</p>	<p>Het zuchten van de schepping</p> <p>De eerste hoofdstukken van het boek Handelingen, Handelingen 11, Romeinen 8:28, Matteüs 5-7, 1 Korintiërs 7, Handelingen 17, Openbaring 8 en 9, Openbaring 5:6-14, Openbaring 7:14-17, Kolossenzen 1:24, 2 Korintiërs 4 en 6, Romeinen 8: 37-39 en Romeinen 8 16-17, Romeinen 8:22-28, 2 Korintiërs 6:1</p>
<p>5). Hoe gaan we verder</p>	<p>Waarom moeten we klagen? Het onze Vader</p> <p>Hoe spreken wij over God? De Bergrede, Marcus 14:34 (vgl. psalm 42 en 43), Marcus 12:27 (vgl. psalm 6)</p> <p>Hoe leven we nu? Johannes 20:1-18 en 19-23</p> <p>Een mooie verwijzing naar het bekende boek van Rodney Stark over de opkomst van het christendom (The Rise of Christianity)</p> <p>Hoe komen tot herstel? Psalm 72 en 73, psalm 43:3-5</p>

Module 'God en de pandemie'

Muziek

1). Treur Nederland!

Globe

<https://www.camerata-trajectina.nl/project/wat-een-ramp/>

Onder die pakkende titel heeft het Nederlandse ensemble Camerata Trajectina een album uitgebracht met rampliederen door de eeuwen heen'. Vroeger werd het nieuws over rampen vaak verspreid door middel van liederen, gezongen op openbare plekken. De teksten waren meestal voorzien van een morele boodschap.

In samenwerking met professor Lotte Jensen van de Radboud Universiteit heeft Camerata Trajectina 20 van deze liederen verzameld. Een muggenplaag in Friesland, de Amsterdamse Schouwburgbrand, de Leidse buskruitramp, watersnoodrampen: van alles komt voorbij. Het is een fascinerende compilatie van een paar eeuwen muzikale rouwverwerking, uitlopend op een nieuw 'coronalied' van Willem Wander van Nieuwkerk en Ester Naomi Perquin.

Camerata Trajectina – in 1974 opgericht om Nederlandse (oude) muziek te bepleiten – is ijzersterk in programma's als dit. De cd is uiterst goed gerechercheerd. Bij elk lied wordt de historische context vermeld. Het album is zo een luister- én leeservaring.

De liederen blijven muzikaal soms beperkt tot meerdere strofes op dezelfde melodie. Als er polyfonie in het spel komt, zoals in een lied over de pestepidemie in 1636, wordt de muziek aanzienlijk spannender. Aangrijpend zijn ook twee liederen over de Watersnoodramp in 1953. De instrumentalisten van Camerata Trajectina produceren een strakke, ietwat deugdelijke klankbasis. De zangers geven de teksten het volle pond. Hun dictie is zo helder dat je er je oren aan zou kunnen snijden.

2). Live portret (jongeren)koor Jigdaljahu (programma van 2 uur)

<https://www.youtube.com/watch?v=3S-HdvDHFvI>

-) Interview met een koorlid (André Meulmeester) die ernstig ziek is geweest door corona en de betekenis van muziek in die periode van ziekte
-) Gesprek met twee koorleden en de organist
-) Klavierconcert Bach, Heugelijke tijding
-) Psalmen 43,72,122
-) Prijs mijn ziel, de hemelkoning
-) Daar is uit 's hemels duist're wolken
-) Blijf mij nabij
-) In my father's house (Johannes 14)
-) Zo lief had de Vader ons, Hallelujah (G.F. Händel), Go down Moses, My tribute
-) The Lord bless you and keep you (John Rutter)

3). Irish blessing

Meer dan 300 Ierse kerken zingen een zegenlied

<https://www.youtube.com/watch?v=TascswZPj8U>

4). De zegen (Nederland)

<https://www.youtube.com/watch?v=A-KBsw0gVs>

Module 'God en de pandemie'

5). The blessing (Canada)

<https://www.youtube.com/watch?v=BSuwlEaQi54>

6). U geeft rust (door alles heen)

<https://www.youtube.com/watch?v=HEqe9KUPKK0>

Boeken

1). Kerk in tijden van corona

<https://www.bruna.nl/boeken/kerk-in-tijden-van-corona-9789493161382>

Auteurs: René de Reuver, Erik Borgman, Bram van den Beek e.a.

Welke lessen trekken christenen uit deze coronatijd? Wat zijn de aandachtspunten voor een nieuwe toekomst van onze lokale kerken in Nederland en Vlaanderen? Kerkleiders, theologen en spirituele voortrekkers uit de katholieke en protestantse wereld, ze geven vaak prikkelende antwoorden en stellen nieuwe vragen:

- hoe bereiken we mensen die niet meer komen naar de zondagse viering?
- wat doen we om het geloof meer tastbaar te maken in een kerk van anderhalve meter?
- hoe gaan we om met online-vieringen in relatie tot de fysieke samenkomst op zondag?
- waar laten we zien dat de kerk een heilige ruimte is voor de hele gemeenschap?
- hoe missionair zijn we naar kinderen en jongeren, naar zoekers en randkerkelijken?
- waar is de ruimte om te zwijgen en niet te weten hoe het verder moet?
- hoe creatief zijn we om alle groepen actief te betrekken bij vieringen?
- wat doen we om andere vormen van vieren en samenkomen te stimuleren?
- in hoeverre is de kleine huiskring een alternatief?
- hoe vinden we een structuur om een netwerk van sterke lokale plekken en gemeenschappen die zich in deze crisis wel gemanifesteerd hebben ook in de toekomst te ondersteunen?

Deze bundel trekt geen conclusies, stelt veel nieuwe vragen en maakt een tussenbalans op, met veel urgentie. Want er wordt door deze crisis een nieuwe toekomst geboren. Ook voor de kerk die beseft dat er veel veranderd is. Maar dat schept ook kansen. Voor een nieuwe missionaire kerk in Nederland en Vlaanderen.

2). Waar is God in de crisis?

Auteur: Reinier Sonneveld

<https://bookfish.nl/boek/waar-is-god-in-de-crisis/>

Reinier Sonneveld schreef 'Waar is God in de crisis?' toen de lockdown vanwege corona enkele weken gaande was. Midden in alle actualiteit geeft hij door hoe gelovigen vroeger reageerden op de crisissen in hun leven. De antwoorden die ze vonden én niet vonden. Dat doet hij naar aanleiding van de zeven kruiswoorden: de paar zinnen die Jezus sprak toen hij zelf op het dieptepunt van zijn leven was. Het resultaat is bemoedigend, verrassend en diepzinnig.

Module 'God en de pandemie'

3). The rise of christianity

Auteur: Rodney Stark

<https://thejesusquestion.org/2013/01/20/the-rise-of-christianity-by-rodney-stark/>

Stark, Rodney. "Chapter 4: Epidemics, Networks, and Conversion." *The Rise of Christianity: How the Obscure, Marginal Jesus Movement Became the Dominant Religious Force in the Western World in a Few Centuries*. San Francisco: Harper Collins, 1997, 73-94.

Stark, citing major epidemics in the Roman Empire from 165-180, and again in 251, observes that depopulation may have played an important role in the decline of the Roman Empire (Stark 1997, 73). However, he says, while numerous church fathers spoke of epidemics as forces that shaped Christian growth, church historians have generally not been concerned with the issue.

Stark, however, thinks the epidemics showed the hopeful message of Christianity as opposed to the pagan and Hellenistic views (Stark 1997, 74). There is also evidence that Christians tended to survive the epidemics at a higher rate than average, then that they had established social networks which others had lost due to the death rates. Christians could then adopt the pagans into their social networks, which made conversion more likely (Stark 1997, 75).

<https://www.wittenbergcomo.com/blog/epidemics-social-networks-and-christian-conversion>

4). Klank en weerklank – door prediking tot geloofservaring

Auteur: dr. C. Trimp

<https://www.tweedehandschristelijkeboeken.nl/winkel/geloofsopbouw/klank-en-weerklank-door-prediking-tot-geloofservaring-c-trimp/>

Hoofdstuk 6 – Is het evangelie nog geloofwaardig? (p. 91 t/m 119)

Het ene evangelie en de vele tegensprekers

Vormen van tegenspraak

Tegenspraak daagt uit

Menselijk lijden domper op zondag 10?

De mythe van de chaos of de openbaring van Genesis 1 tot 3

God is de Vader van zijn Zoon Jezus Christus

De realiteit van de toorn van God op deze aarde

De Heilige Geest leert ons wijsheid

De Geest leert ons de solidaire schuld belijden

De Geest leidt ons naar het avondmaal

De Geest leert ons de strijd van de bekering

De Geest verlost van menselijke schematiek

De legitimatie van het evangelie in de dood en opstanding van Christus

5). Waar was God?

Auteur: Erwin W. Lutzer

<https://www.schuilplaatsboeken.nl/lutzer/waar-was-god>

Waar was God toen een dodelijke tsunami door de Indische Oceaan raasde en zo'n 250.000 mensen doodde? En waar was God toen orkanen op de kust van de Golf van Mexico en Birma beukten en honderdduizenden mensen dood, dakloos of in diepe wanhoop achterlieten?

Module 'God en de pandemie'

Was God er wel? Geeft Hij wel om ons? Bij zulke grote rampen, waarbij ongelooflijke verliezen worden geleden, is het voor ons uiterst moeilijk te begrijpen dat een God die almachtig en alwetend is ook als goed en liefdevol is te beschouwen.

Dr. Erwin W. Lutzer pakt dit moeilijke onderwerp bij de kop en biedt reële antwoorden, evenals troost en hoop aan hen die in hun geloofsleven met deze uitdagingen te kampen hebben. Daarbij stelt hij de vragen die wij ook allemaal stellen, zoals:

- Zijn natuurrampen daden van God?
- Geeft God wel om wat er in deze wereld gebeurt?
- Kunnen we God nog wel vertrouwen?
- Wat kunnen we zeggen, als er al iets te zeggen is, tegen hen die lijden?

6). Polio? Afwachten of afweren

Een boek van dr. J. Douma en dr. W.H. Velema uit de serie ethische bezinning. Ook aandacht voor de relatie tussen vaccinatie en het vertrouwen in Gods voorzienigheid.

<https://www.bol.com/be/nl/p/polio-een-gesprek-hervat/666766445/>

118 artikelen n.a.v. dit boekje in het archief Delpher:

<https://www.delpher.nl/nl/kranten/results?query=type%3D%22artikel%22+AND+%28%22Polio%22%29+AND+%28%28%28%22Douma%22%29+AND+%28%22J.%22%29%29+OR+%28%28%22Velema%22%29+AND+%28%22W.H.%22%29%29%29&coll=ddd>

Artikelen, praktische suggesties en preken

1). Handreiking voor pastoraat en diaconaat in coronatijd

<http://ommen.gkv.nl/wp-content/uploads/2020/03/Handreiking-pastoraat-en-diaconaat-zonder-bezoek.pdf>

2). The pandemic should make us humble – and relentlessly practical

<https://www.christianitytoday.com/ct/2020/july-web-only/god-pandemic-nt-wright-coronavirus-aftermath.html>

3). Geen paniek in de hemel door het coronavirus (Open Doors)

<https://www.opendoors.nl/nieuws/geen-paniek-in-de-hemel-door-coronacrisis/>

4). Preek van ds. Adrian Verbree over Matteüs 24 – zondag 24 januari 2021

<https://kerkdienstgemist.nl/stations/305/events/recording/161149470000305>

De tekenen van de tijden.. en dan nu een pandemie. Jezus heeft ons geleerd dat we moeten letten op 'de tekenen van de tijden'. Deze uitdrukking komt verder alleen voor in Matteüs 16:3. Zie ook Lucas 12:54-56. Wat is de grote lijn van dit verhaal in Matteüs 24? Het hoofdstuk is een imposante eenheid, maar is een onderdeel van een nog veel grotere eenheid: hoofdstukken 22-25. Wat kunnen we vanuit Matteüs 24 zeggen over de coronacrisis?

5). Zeven teksten tegen angst (ds. Alexander Veerman)

<https://alexanderveerman.wordpress.com/2015/09/30/zeven-teksten-tegen-de-angst/>

6). Archief live uitzendingen Luisterpost / Bralectah

<https://beleefmee.nl/live-uitzendingen-archief/>

Module 'God en de pandemie'

7). Church of England. Archbishops call for Church of England to become radically different public worship

<https://www.churchofengland.org/more/media-centre/news/archbishops-call-church-england-become-radically-different-public-worship>

8). Eenzaamheid. Zes ideeën hoe de kerk heilzaam present kan zijn

<https://www.nd.nl/opinie/opinie/960147/zoek-als-kerk-juist-nu-mensen-op>

9). De Emmaüswandeling

<https://www.protestantsekerk.nl/ideeenbank/emmauswandeling/>

10). Huiskamerdienst opzetten. Hoe doe je dat?

<https://www.nd.nl/geloof/geloof/959795/een-huiskamerdienst-op-poten-zetten-is-niet-moeilijk-hoe-doe-je-d>

11). Huisvieringen

<https://lerenindekerk.nl/lerenindekerk/thuisvieringen/>

12). Tips voor jeugdleiders, ouders en catecheten

<https://www.hgjb.nl/speciaal-aanbod-coronavirus/>

13). Jeugdwerk en gezinnen ondersteunen in tijden van crisis

<https://www.missionederland.nl/beweegdekerk/coronacrisis/jeugdengazin/overzicht>

14). Meer dan 1000 ideeën voor geloofsoverdracht aan kinderen, o.a. van Matthijs Vlaardingebroek

<https://creatiefkinderwerk.nl/ideeen/1419-online-kinderprogramma-samen-bidden-vanwege-het-coronavirus>

15). Tien coronaproof tips om met de kinderen de natuur in te gaan

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=25965>

16). Wel of niet vaccineren, vertrouwen en verantwoordelijkheid

Deze vernieuwde NPV-brochure biedt u handvatten om na te denken over het thema vaccinatie. We zetten de belangrijkste argumenten rondom vaccinatie voor u op een rij. De woorden 'voorzienigheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid' zijn de rode draad in deze brochure. U kunt de brochure hier downloaden. Als u liever een papieren versie heeft, kunt u die bestellen op deze pagina. <https://www.npvzorg.nl/webshop/vaccinatiebrochure/>